

Publikacja *Wstęp do Open Source* (Warszawa 2014) Sebastiana Dawida Kotuły wpisuje się w istotną w ostatnich latach tematykę otwartych inicjatyw, standardów i technologii. Autor podejmując ten temat mierzy się z zagadnieniem, które dotychczas nie doczekało się w Polsce syntetycznego opracowania w ramach dziedzin bibliologii i informatologii. Monografia składa się z pięciu rozdziałów: *Krótką historia ruchu Open Source*, *Open Source – eksplikacja*, *Oprogramowanie Open Source a oprogramowanie własnościowe*, *Bazy oprogramowania Open Source*, *Wybrane aplikacje Open Source*. Już wstępna analiza struktury książki wskazuje, że podjęty temat został rozpatrzony wieloaspektowo, a wybrana kolejność omawianych zagadnień jest logicznie powiązana, co powinno znacznie ułatwić proces zapoznania się z tematem Open Source nawet osobom dotychczas z tym zagadnieniem niezwiązanym.

Wstęp zarysowuje powstanie atmosfery sprzyjającej rozwojowi nowych, otwartych standardów i technologii informatycznych, który uwiadacza się przede wszystkim w końcu drugiej połowy XX w. Przywołane zostały między innymi fakty odnoszące się do wzrostu znaczenia Internetu dla wielu obszarów działań człowieka oraz osiągnięcia w tej dziedzinie dominującej pozycji poprzez usługę WWW.

Sebastian Dawid Kotuła, *Wstęp do Open Source*, Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 2014, s. 168, ISBN 978-83-6464203-33-6

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TSB.2015.026>

Pierwszy rozdział *Krótką historia ruchu Open Source* jest zdecydowanie najobszerniejszym w recenzowanej publikacji. W słowie wstępnym autor przystępnie przedstawia początki sprzętu komputerowego (ang. *hardware*) oraz jego powiązanie z oprogramowaniem (ang. *software*). Ukazana zostaje również ewolucja podejścia twórców programów w kontekście ich rozpowszechniania i komercjalizacji (s. 16–17). Naturalne rozwinięcie tej tematyki stanowi pierwszy z podrozdziałów, w którym przybliżona została historia systemu UNIX, opisana postać Richarda Matthew Stallmana i przywołane tak ważne inicjatywy jak ogłoszenie manifestu GNU czy powstanie organizacji Free Software Foundation. Drugi podrozdział odnosi się bezpośrednio do początków ruchu Open Source (1997 r.), w szczególności jego największych propagatorów: Linusa Torvaldsa, współtwórcę systemu ope-

racyjnego Linux oraz Erica Stevensa Raymonda, autora eseju *Katedra i Bazar*, uważanego za manifest Ruchu Open Source. Kolejna część omawianego rozdziału została poświęcona typologii licencji, na podstawie których udostępniane są aplikacje Open Source. Więcej uwagi w tekście poświęcono przybliżeniu głównych założeń najczęściej spotykanych sposobów licencjonowania otwartego oprogramowania – GNU GPL oraz BSD. Autor sprawnie poruszając się po tej tematyce włącza w prowadzony dyskurs rozważania nad nurtem programów licencji Creative Commons oraz Domeny Publicznej. Czwarty podrozdział opisuje rozwój szeroko rozumianych technologii informatycznych w kontekście społecznym. Autor udowadnia, iż Internet i jedna z jego najpopularniejszych usług – WWW – stanowią niezbędną bazę umożliwiającą rozwój otwartych rozwiązań. Szczególną część pracy stanowi próba wykazania wpływu Ruchu Open Source na zjawiska zachodzące w różnych obszarach działalności człowieka, m.in. Open Hardware, Open Access, Open Publishing, Open Archives czy Open Culture. Należy podkreślić fakt, że w recenzowanej publikacji nie ograniczono się tylko do teoretycznego opisu zjawiska, ale podano ciekawe przykłady praktycznych implementacji. Podrozdział *Rozwój ruchu Open Source* poświęcono ukazaniu, iż technologii leżące historycznie u podstaw

jego sukcesu, takie jak ARPANET, UNIX i WWW można w pewnym kontekście uznać za inicjatywy o otwartym charakterze.

Po wnikliwej analizie aspektu historycznego i społecznego omawianej na łamach książki inicjatywy, w drugim rozdziale autor podjął się wy tłumaczenia Definicji Open Source (ang. *Open Source Definition*) propagowanej przez organizację Open Source Initiative. W tym fragmencie monografii szczegółowo, ale przede wszystkim czytelnie wytłumaczono wszystkie zasady, które stanowią o tym, że oprogramowanie można uznać bezsprzecznie za Open Source [dalej: OS].

Motywy przewodnim trzeciego rozdziału stało się porównanie oprogramowania OS oraz oprogramowania własnościowego (udostępnianego bez dostępu do kodu źródłowego aplikacji). Autor eksponuje powiązania występujące między wymienionymi typami aplikacji oraz podejmuje głos w dyskursie dotyczącym rozstrzygnięcia kwestii, czy OS jest rozwiązaniem bardziej innowacyjnym, czy też może imitacyjnym. W tej części monografii zapoznać się można z napotkanymi przez autora mitami związanymi ze środowiskiem OS, które w sposób jednoznaczny i klarowny zostają tutaj wyjaśnione.

Czwarty rozdział *Bazy oprogramowania Open Source* poświęcono opisowi miejsc, dzięki którym możliwe

jest wyszukanie aplikacji OS (bazy danych) lub też praca nad ich rozwojem (kuźnie, ang. *forge*). Autor opisuje różnicę między tymi źródłami informacji o OS, a także co najważniejsze wymienia najbardziej znane spośród nich.

Niezbędnym uzupełnieniem wcześniej podjętych wątków wydaje się ostatni rozdział *Wybrane aplikacje-Open Source*. Autor postanowił wymienić reprezentatywne projekty OS w kilku wyodrębnionych przez siebie kategoriach: systemy operacyjne, oprogramowanie biurowe, aplikacje do zarządzania informacją, technologie dla edukacji, aplikacje internetowe, programy multimedialne, oprogramowanie rozrywkowe oraz aplikacje przydatne w pracy bibliotecznej. Słusznie zauważa on również, że część opisanych w tym rozdziale aplikacji ze względu na dynamiczny rozwój rynku OS po opublikowaniu monografii może mieć charakter wyłącznie historyczny. W większości przypadków nie jest to na szczęście prawda, a trafnie przeprowadzona selekcja oprogramowania powoduje, iż wymienione przez autora projekty cechuje stabilna pozycja na rynku IT. W tej kwestii można zaryzykować stwierdzenie, że większość opisanych rozwiązań będzie prawdopodobnie wiodło prym jeszcze przez wiele kolejnych lat. Selekcja zaprezentowanych projektów jest z całą pewnością autorska, co w przypadku OS pozwala jej twórcy na niemal dowolny

dobór uwzględnionych w zestawieniu programów. Całokształt zestawienia nie budzi większych kontrowersji, choć zastanawiający może być na przykład fakt nieuwzględnienia w opracowaniu tak popularnego oprogramowania do edycji i tworzenia plików graficznych, jakim jest GIMP.

W zakończeniu monografii autor przywołuje opinie zarówno propagatorów, jak i przeciwników OS, co zestawia w konkluzję prezentującą prawdopodobną wizję przyszłości Ruchu Open Source. Zauważa on, że oprogramowanie OS wykorzystuje coraz liczniejsza rzesza firm z sektora prywatnego oraz administracji państwowej. Autor dostrzegając potencjał otwartych rozwiązań, nie popada jednak w ich skrajne i jednostronne uwielbienie. Zauważa bowiem, że transparentność kodu źródłowego nie zawsze jest pożądana, choćby ze względów bezpieczeństwa, np. w sektorze finansowym.

Monografię pod względem merytorycznym autor opracował bardzo starannie, niemal bez zarzutu. Nieuniknięto jednak kilku błędów na etapie prac redaktorskich i składu publikacji. Najpoważniejszy zauważony mankament to różnica w numeracji stron występująca pomiędzy spisem treści, a faktycznym położeniem tekstu mającego miejsce od piątego rozdziału.

Wstęp do Open Source jest cenną publikacją, która w istotny sposób wpisuje się w dyskurs nad przyszłością

i potencjałem drzemącym w otwartych rozwiązaniach, w szczególności nad coraz popularniejszym sposobem licencjonowania programów związanych z ruchem OS. Autor dzięki wieloaspektowemu podejściu do realizowanego tematu sprawnie wprowadza czytelnika w ten świat, a wiedza zawarta na łamach książki może stano-

wić inspirację do dalszych poszukiwań naukowych dla badaczy związanych z szeroko rozumianą bibliologią i informatologią.

Mariusz Jarocki

Instytut Informacji Naukowej
i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja
Kopernika w Toruniu

○ konieczności podejmowania badań nad dziejami książki, prasy czy też bibliotek nie trzeba nikogo przekonywać i zapewne wszyscy miłośnicy tego tematu z dużym zainteresowaniem zapoznają się z publikacją przygotowaną przez Zdzisława Kropidłowskiego oraz Dariusza Spychałę. *Studia z dziejów książki, prasy i bibliotek. Stan badań za lata 2010–2013* (Bydgoszcz 2014) są plonem ogólnopolskiej konferencji zorganizowanej przez Katedrę Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. To kolejne, naukowe spotkanie miało miejsce w przepięknym, zabytkowym pałacu rodu Skórzewskich w Lubostroniu w dniach 22–23 kwietnia 2014 r. Opublikowany tom jest relacją z debaty naukowej i służy prezentacji wyników badań nad dziejami książki i prasy oraz działalności bibliotek dokonanych przez przybyłych pracowników naukowych w latach 2010–2013, nawiązuje

Studia z dziejów książki, prasy i bibliotek. Stan badań za lata 2010–2013, pod red. Zdzisława Kropidłowskiego, Dariusza Spychałę, Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego 2014, 394 s., ISBN 978-83-7096-978-3

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TSB.2015.027>

jednocześnie do pierwszej konferencji z tego cyklu, która odbyła się w Bydgoszczy 12 maja 2010 r.¹

Redaktorzy recenzowanej książki nie zdecydowali się na wyodrębnienie stosownych części tematycznych, lecz

¹ Została ona udokumentowana wydawnictwem: *Studia z dziejów książki i prasy. Przegląd badań za lata 2007–2010*, pod red. Z. Kropidłowskiego, D. Spychałę i K. Wodniak, Bydgoszcz 2010, 247 s.